

IOVA, EVA

Nemzetiségi fiatalok jelene és jövője

A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus keretein belül működő Nemzetiségi Kulturális Szakértői Tanács javaslatára 2009. április 8-án olyan műhelybeszélgetésre került sor, amelyről már a tervezési szakaszában tudvalevő volt, hogy nem csak egyszerű találkozóról van szó, hanem jövőképet felvázoló, mozgalom-elősegítő párbeszédéről és tapasztalatcserére épülő műhelytalálkozóról. A találkozó témája a magyarországi nemzetiségi ifjúsági szervezetek időszerű helyzete volt. Mottója: „*Fiataloké a jövő – ha engedjük*”.

Már az első műhelybeszélgetés előkészítésénél kitűnt, hogy ez nem lehet egyszeri találkozó témája, mert ahányan, annyifélék vagyunk, vagyis ahány nemzetiség annyiféle helyzetű az ifjúsági közösségek élete.

Borbáth Erika az MMIKL főigazgatója megnyitó beszédében arra ösztönözte a résztvevőket, hogy teremtsenek fórumot, vitassák meg a nemzetiségi ifjúsági szervezetek szerepét, jelentőségét. Az Intézet nevében megígérte, mindent megtesz, hogy a közösen elfogadott célok megvalósuljanak, és közös munkában teljesebben ki.

A műhelybeszélgetés levezető elnöke, **Paulik Antal**, a Miniszterelnöki Hivatal Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztálya főigazgató-helyettese nyitó gondolataiban röviden összefoglalta eddigi tapasztalatait. Hangsúlyozta, hogy az iskolát elhagyó nemzetiségi fiatalok sajnálatos módon többnyire nem nemzeti-ségi alapon szerveződnek. Bizonyos szinten (úgy mint néptáncscsoportok, népzenekarok, színjátszó csoportok) még viszonylag aktívak, de többségük iskolához kötött, vagy valamely nagyobb kulturális egyesület utánpótlás csoportjaiként működnek. Rámutatott, hogy a népszámlálási adatok szerint a nemzetiségi népességen belül a fiatakorúak aránya mindössze 6–8%. Ez annyit jelent, hogy a fiatalok egyre kevésbé kötődnek szüleik nyelvéhez, kultúrájához, gyengül a kapcsolat, mely a kisebbségi közösséghez kötné őket. Felvetette, hogy van-e értelme fenntartani a kisebbségi önkormányzati rendszert, az intézményeket, a civil szervezeteket, ha nincs utánpótlás?

Komjáthi Anna „*De mikor találkozunk újra*” című előadásában, egy éppen formálódó egyesület képviselőjeként áttekintést nyújtott a szlovák fiatalok hely-

zetéről, lehetőségeiről és próbálkozásairól. Arról számolt be, hogy a Magyarországi Szlovákok Szövetsége által szervezett, országos szintű kulturális fesztiválok és anyaországi táborozások rendkívül erős élményanyagot nyújtanak a fiataloknak és komoly közösségépítő szerepük van. Ezekben a rendezvényeken formálódott az a közösség, amely magja lehet egy önmagától szerveződő, országos szervezetnek. Felismerve az igényt, a MSZSZ „beszélgető fórumot” szervezett, ahol a fiatalok felvetették problémáikat, javaslatot tettek azok megoldására és elsőként megfogalmazták igényüket egy klub vagy egyesület létrehozására. A leendő szervezet legfontosabb célja az anyanyelv használat bátorítása, elősegítése, az anyanyelvi közeg megteremtésével, mint például táborok, hosszú hétvégék, kirándulások szervezésével. Továbbá célja a szlovák fiatalokban az identitástudat erősítése, melyhez az első lépés a „magyarországi szlovák” fogalom és a kettős kötődés kérdésének tisztázása. Bízunk abban, hogy a következő találkozón – melynek előkészítése zajlik – a szervezés hivatalos része is elindulhat.

Agárdi Bendegúz Szpirosz, a Fővárosi Görög Önkormányzat elnöke, a Görög Ifjúsági Egyesület egykori alapító tagja és elnöke nem szorítkozott kizárólag az ifjúsági egyesület bemutatására. „A görög nemzetiségű fiatalok helyzete 1991-től napjainkig Magyarországon” címmel tartott előadásában áttekintette azokat a területeket, ahol közösségként jelentek meg a görög fiatalok az elmúlt húsz évben (táncsoportok és zenekarok, színjátszó kör, focicsapat, nyelviskola, zeneiskola). Jóllehet, ezek a közösségek az idősebb generáció ösztönzésére, többnyire az országos önkormányzat támogatásával jöttek létre, napjainkra azonban többen közülük önálló szervezetté váltak. Kiemelte a 2001-ben alakult Görög Ifjúsági Egyesület szerepét a görög fiatalok identitás tudatának erősítésében, közösségépítő tevékenységét, valamint politikai szerepvállalását: a 2002/2003-as önkormányzati választásokon számos fiatal jelöltjük lett képviselő. Szólt arról is, hogy a szervezett oktatás hatására növekedett a görög nyelvet beszélő fiatalok aránya, de a nyelv átadása elsősorban a szülők, nagyszülők felelőssége és feladata. A nyelvtudás hiánya a görög közösségnek továbbra is egyik legnagyobb problémája.

Simon Éva Zoi 2008 decembere óta a GIE elnöke. Társaival együtt a szervezet megújításán fáradozik, ez ugyanis kezdetben aktívan tevékenykedett, ám az utóbbi két évben a passzivitás jellemezte. Első lépésként a tagság frissítését, új tagok toborzását tűzték ki célul. Rövid távú terveik közt szerepel egy klubhelyiség kialakítása, ahol havi rendszerességgel találkozhatnak a fiatalok.

Filipovics Rajmund, a Magyarországi Gradistyei Horvát Fiatalok Egyesülete (DGMU) elnökeként ismertette az egyetlen, regionális szinten működő, horvát ifjúsági szervezet törekvéseit és tevékenységét. Az egyesület 1992-ben

alakult horvát szakos egyetemisták kezdeményezésére azzal a céllal, hogy aktivizálja a gradistyei horvát falvakban élő fiatalokat, elősegítse az anyanyelvi kultúra és hagyományok megőrzését, ápolását, a horvát identitás és nemzeti-ségtudat kiépítését, erősítését. E célok vezérik őket különböző programjuk kidolgozásakor, mint a rendszeres nyári táborok, a fiatalok közösségi aktivitását serkentő „Ébresztés napja”; a saját kultúrájuk, nyelvük megismerését szolgáló író-olvasó találkozók, a középiskolásoknak vagy az idősebbeknek szóló tehetségkutató énekverseny; valamint a tambura zenekarok általános iskolás korosztályt megmozgató találkozója. Jó kapcsolatokat ápolnak az ausztriai és szlovákiai rokon-egyesületekkel, és tagjai az Európai Nemzetiségek Ifjúsági Szervezetének (YEN). Sajnálatos, hogy horvát fiatalok nincsenek jelen a horvát kisebbségi önkormányzatokban, ezen szeretnének változtatni.

Koch Emil, a Magyarországi Német Fiatalok Közössége (MNFK/GJU) elnökének előadásából képet kaphattunk egy jól szervezett, országos hatókörű egyesület felépítéséről és működéséről. Az 1989-ben alakult egyesület céljai általában megegyeznek a többi hasonló szervezetével, problémáik – az ő felfogásuk szerint megoldandó feladatok, kihívások – is hasonlóak: az anyanyelv ápolása, a nemzeti-ségi fiataljaik mozgósítása, identitástudatuk erősítése, hagyományápolás, érdekképviselet, utánpótlás-nevelés. Állandó programjaikat (országos találkozó, az egyesület megalakulásának évfordulója, focikupa, kreativitás tábor) változó helyszíneken rendezik meg az ifjúság különböző korcsoportjai számára, amelyek kisebb-nagyobb tömeget mozgatnak meg. Cserekapcsolataik révén rendszeres résztvevői a külföldi nemzeti-ségi találkozóknak. Tagjai a FUEN-nek (Európai Népcsoportok Föderális Uniója) és a horvát képviselő által már említett YEN-nek, jó kapcsolatokat ápolnak anyaországi szervezetekkel is. Egyre nehezebben motiválható a fiatalság, ennek következtében csökkenő a taglétszám, a sok szabadidőt követelő önkéntes munka nehézségei, valamint az anyagi bizonytalanság azok a kihívások, melyekkel a vezetőségnek számolnia kell a jövőben.

Paulik Antal levezető elnök megköszönte az előadók beszámolóit és átadta a szót a hallgatóságnak. A négy nemzetiség előadói mellett a szlovén, a bolgár, a román, és a szerb közösség képviselői is beszámoltak saját ifjúságuk szerveződéseiről.

Krányecz Ferenc (Országos Szlovén Önkormányzat) sajnálkozását fejezte ki amiatt, hogy a szlovén ifjúsági egyesület – bár megalakult – nem működik. Álláspontja szerint tekintsék kiemelt feladatnak az önkormányzatok a fiatalok bevonását az önkormányzati munkába.

Kalicov Vladimír (NKSZT tagja, a Bolgár Művelődési Ház igazgatója) reméli, hogy lesz következő találkozó, amin részt tud venni a Bolgár Ifjúsági

Egyesület elnöke, hogy ismertesse tevékenységüket. Véleménye szerint teret és lehetőséget kell adni a fiataloknak, ezért nyitva áll számukra a művelődési ház. A fiatalok által szervezett programokat – akár anyagilag is – támogatnák a bolgár vezetők. Tapasztalataik szerint – ellentétben más közösségekkel – növekszik a létszám a fiatalok rendezvényein, és egyre inkább terjed az anyanyelv használata. A bolgár fiatalok körében is jelentkezett igény az önkormányzati munkába való bekapcsolódásra, jelölésüket támogatta a Bolgár Kulturális Egyesület. A maga részéről azonban a közösségi élményre helyezi a hangsúlyt, melyet nem lehet szétforgácsolva, kis kerületi rendezvényeken megélni.

Netye Tibor a román fiatalok képviselőjében az oktatás felelősségét boncolgatja, melynek jelentős szerepe van az ifjúság nevelésében. **Ruzsa Anna** román főiskolai hallgató ehhez hozzátette, hogy a fiatalok identitástudatát gyengíti, ha a többségi társadalom részéről negatív az anyanemzet megítélése. Továbbá úgy látja, saját közösségükön belül nem kapnak ösztönzést, támogatást a fiatalok.

Lásztity Péró (NKSZT tagja, Fővárosi Szerb Önkormányzat alelnöke) egyetért azzal a megállapítással, hogy teret kell nyitni a fiataloknak, támogatni önszerveződéseiket, de értelmetlen és eredménytelen bármit rájuk erőltetni. A szerb fiatalok is hoztak létre ifjúsági egyesületet, mely azóta megszűnt, viszont számos kulturális egyesületben a fiatalok a motorok. Emellett évről-évre különböző jellegű táborokban (hitéleti, nyelvi, hagyományőrző) vehetnek részt, budapesti szerkesztőséggel működik többségében fiatalok által szerkesztett internetes rádióadás, valamint iskolaújság. Az önkormányzatok támogatják az ifjúsági programokat, melyeknek munkájában sok fiatal is részt vesz. A szerb fiatalok körében nem tapasztalható, hogy alulértékelik saját közösségüket. Az oktatásban nem a tankönyveknek tulajdonít jelentőséget, hanem a tanárok szerepét hangsúlyozza. **Gyurity Milán**, a fiatal felnőttek által működtetett művészeti egyesület alapítója és vezetője néhány szót szolt a tíz éve működő „*Vuk Karadzicity*” táborról, melyben nemcsak Magyarországról, hanem a környező országokból is jönnek szerb gyerekek. Éppen ezért anyanyelvük az egyetlen közös nyelv, amit használhatnak. Örömmel tapasztalta, hogy a szerb közösségen belül mindenki fontosnak tartja, hogy energiát fektessen az ilyen és ehhez hasonló programokba.

Szauer Ágnes (NKSZT tagja, Miniszterelnöki Hivatal Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztálya, osztályvezető) reagálva az elhangzottakra, úgy gondolta, hogy a saját közösségen belül következetesen csak anyanyelven szabad megszólalni, ez vezet eredményre. Megjegyzi továbbá, hogy az annak idején alakult szlovák ifjúsági szervezet alapító tagjai ma valamennyien jelen vannak a kisebbségi közéletben, (ugyanaz igaz a délszláv ifjúsági egyesület alapítóira is). Miért nem sikerül ez a mostani fiataloknak?

Paulik Antal megállapította, hogy az önkormányzati és egyéb kisebbségi vezetők nem vesznek tudomást arról, hogy a jövő a fiataloké. Ugyanakkor azt tanácsolja a fiataloknak, ne várják tétlenül annak a bizonyos jövőnek az eljövételét!

Heilig Ferenc (NKSZT tagja, a Magyarországi Német Ének-, Zene- és Tánckarok Országos Tanácsának elnöke): A nyilvánosságot vállaló emberek kötelessége, hogy pozitív jövőképet közvetítsenek: *ha hisszük hogy leszünk, akkor leszünk is!* Az anyanyelv átadását, az identitástudat kialakítását elsősorban a szülők kötelességének tekinti, másodsorban az iskolai oktatás jelentőségét hangsúlyozta. Példának hozta fel egy nemzetiségi gimnáziumban szerzett tapasztalatait, ahol az érettségire jutnak el a diákok az identitás vállalásához. Szintén önkormányzati feladatnak tartja a fiatalsággal való foglalkozást.

Egyedné Baranek Ruzsenka (NKSZT tagja, Magyarországi Szlovákok Szövetsége, elnök) hozzátette, hogy a magyar médiában csak negatívum jelenik meg az anyaországról, ez befolyásolja a hazai szlovákság megítélését is. Ő is a magyar tankönyvek hiányosságaira hívja fel a figyelmet – ennek következménye, hogy a többségi társadalom keveset (vagy semmit) nem tud a magyarországi nemzetiségekről. Egyetértett a szülők, tanárok és képviselők felelősségének hangsúlyozásával: a példamutatás lehet célravezető.

Paulik Antal hozzátette, bár vitathatatlan a felnőttek szerepe az identitás kialakításában, ám ebben a korosztályban igen erős és meghatározó a kortárs csoport befolyása! Ebben látja az ifjúsági egyesületek jelentőségét. Abban a körben sokkal könnyebb identitást formálni, amely a fiatal nemzedék két-három korosztályát fogja össze. Többen említették a tankönyvek hiányosságait, melyet már többször jelzett a Történelem Tanárok Egyesülete is. Ha mind a 13 közösség egyszerre lépne fel és kérné a tankönyvek felülvizsgálatát, akkor történhet valami!

Filipovics Rajmund a saját közösségében szerzett tapasztalatait osztotta meg: ha a horvát fiatal attól érzi „mátságát” többnek, ha horvátul hallgat popzenét, és ez köti a közösséghez, ettől ébred benne az identitás, akkor azt támogassuk. Lényeg, hogy mindenki találja meg az utat, amivel motiválni lehet őket.

Összegezve a három és fél órás eszmecsere eredményét, **Paulik Antal** megállapította, hogy a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus keretein belül működő Nemzetiségi Kulturális Szakértői Tanács kezdeményezésének volt alapja és folytatást kell teremteni.

A műhelybeszélgetés során kitűnt, hogy a hazai nemzetiségi ifjúsági közösségek problémái alapvetően hasonlóak. A legtöbb kisebbségnél léteznek ugyan ifjúsági szervezetek, de sajnálatos módon ezeknek nagy része nem igazán mű-

ködik. Pozitív és ösztönző példákkal tudtak szolgálni a görögök, a németek és a horvátok, az ifjúsági mozgalom elindulásáról számoltak be a szlovákok. A szerb fiatalok különböző kulturális szervezetekben, egyesületben aktivizálódnak. A görögök és a bolgárok kivételével, szinte mindegyik nemzetiség képviselője észrevételezte a kisebbségi önkormányzati rendszer és az ifjúsági közösségek közötti mély szakadékokat. Az aktív nemzetiségi ifjúsági egyesületek kivétel nélkül hangsúlyozták az anyanyelv ápolásának jelentőségét, melyet anyaországi kapcsolatokkal, az anyaországban szervezett táborokkal erősítenek. Az ifjúsági műhelybeszélgetésen részt vevő nemzetiségek közül egyedül a románoknak nincs ifjúsági mozgalmuk – jogilag létezik ugyan egy bejegyzett ifjúsági egyesület, de évek óta semmi jelét nem adta annak, hogy működik. A MMIKL által szervezett műhelytalálkozón részt vevő román fiatalok viszont azzal a határozott szándékkal tértek haza, hogy ennek a helyzetnek véget kell vetni, és bár a román kisebbségi önkormányzatoktól ösztönzést, támogatást továbbra sem remélhetnek, önszerveződéssel létre fognak hozni egy aktív román ifjúsági egyesületet. Ha más nem, de ez is egyértelműen jelzi a nemzetiségi ifjúsági műhelybeszélgetés folytatásának szükségességét.